

LITERATURA STRAINA

Oameni pe pisc

Din literatura ungurească de FRANCISC HERCZEG

Se aud glasuri omenesti pe pisc... nistea este tulburată numai de șierul vântului rătăcit printre stânci și de țipetul răgușit al pasărilor răpitoare.

trivi, și când primi, cu o față îndispușă, mâna întinsă, aruncă spre nevastă-sa o privire repede, bănuitoare... Oare baronul știuse de mai înainte despre venirea lor aci? Să fie un lucru de mai înainte pregătit? Cine ar putea ști?

Trad. I. Lupu.

Alfred Capus

Despre femei

Sunt femei, cari nu vor să facă pe mai mulți bărbați să sufere în același timp și care preferă să se străduiască a face numai pe unul singur să sufere: acestea sunt femeile credincioase.

Femeile își arată simpatia sau antipatia chiar fără să-și dea seama, și anume prin mici semne misterioase,

Alfred Capus

care scapa neobservate de ele înșile, dar care nu scapă unor bărbați obișnuiți să observe.

Intr'o căsnicie este greu lucru atunci când unul din soți iubeste pe celălalt, fără să fie răsplătit printr'o iubire reciprocă.

O femeie care posedă o minte fină nu întârzie să preferiască după adevărată sa valoare și până în cele mai adânci compartimente ale sufletului pe omul, pe care ea îl iubeste.

Traduse de M. M.

Note

Francisc Herczeg reprezintă în literatura ungurească contemporană scrisul „academic”. Stilul lui simplu, pe înțelesul tuturor, tratarea limpede a subiectului l-au făcut plăcut unei mari mase de cititori; aceleași calități însă, împreună cu legăturile pe cari le are în lumea burgheză, l-au făcut antipatic cititorilor rafinați și înaintați.

Din bogata și variata lui operă literară reținem — romane — numai: trilogia „Gyurkovics”-ilor, romanul istoric „Păgânii” (Poganyok) și „Simon Zsuzsa”; pentru teatru a scris „Bizanț”.

Poetul francez Jean Richepin autorul vestitului „Chansons des Gueux” își publică acum memoriile sub titlul „Toutes mes vies”. Viața aventuroasă a acestui membru al Academiei, care și-a început cariera prin a fi hamal de port și apoi vagabond prin cele mai suspecte colțuri ale provinciei, rămâne ea singură o întunecată tragedie, până când veni gloria să lumineze pașii ilustrului poet.

A murit la Paris contele d'Haussonville, decanul Academiei Franceze, ales membru al înaltului institut de cultură în 1888. Principalele lui scrieri sunt: „L'Enfance à Paris, Socialisme et charité. Le Salon de M-me Necker. La Duchesse de Bourgogne. Salaires et misères de femmes. Ombres françaises et visions anglaises.”

Fernand Gregh.

Dumineca

Tihniță după-amiază de zi de sărbătoare, Când totul pare simplu și pașnic și duios? Departe doar, un clopot resfiră mângâios Un sunet cald în cerul senin și plin de soare.

În aer poartă vântul miresme dulci ca mierea: Își au toți ultimii n' floare pădurile vecine. Pe-coperiș atârână glicina în ciorchine — Și-albastră ca seninul o leagănă-adlerera.

Același vânt, odată, sufla printre arini Când ne'ntorceam dela bisericii pe cărare; Și șgomotele săptămânii-s la plimbare: Sărșește Maiul peste câmpuri și grădini

Ajunge-o clipă de răgaz în suferință Ca râul să se uie, — lumea să'mbrace înfeles, — În iarbă-s fericirii cu joc-ales Copiii dragi care ne'mping spre neființă...

(trad. de G. Reviga)

C. BAUDELAIRE

Cugetări și Paradoxe

— VIATA —

1. Adevărata civilizație nu stă nici în gaz, nici în mașina cu aburi, nici în mesele spiritiste, ci în descreșterea treptată a păcatelor strămoșești.

2. Am ajuns la convingerea că proștia de astăzi își are o misterioasă utilitate și că adesea-orî Răul — printr'un mecanism atotputernic — se schimbă în Bine.

3. A consimți să fii decorat înseamnă a recunoaște statului și regelui dreptul de a te judeca și de-a te ilustra.

4. Batjocura, insulta, nedreptatea sunt admirabile lucruri și am fi îngrați dacă n'am fi recunoscător Nedreptății.

5. Cel mai urât dintre sentimentele omenesti este invidia.

6. Cu tot progresul făgăduit de-atot-amar de vreme, veșnic vor rămâne destule urme ca să simțim brutală tiranie a Păcatului Originar.

7. Dacă te urmărește nenorocul, e ca-ți lipsește ceva: bagă bine de seamă ce, și studiază jocul voințelor vecine, pentru a-ți strămuta mai cu ușurință sfera dincolo de hotarele nenorocului.

8. Dacă s'ar întâmpla ca un ins, furat de lene și de reverie, să fie deșteptat prin puternice lovituri de bici, — bicinitorul n'ar fi cu adevărat unicul și binefăcătorul celui d'înțălm?

9. Așezăm în politică, adevăratul sfânt e acela care bîguciește și ucide poporul pentru binele poporului.

10. După o orgie te simți totdeauna mai singur, mai părăsit.

E cu neputință să citești un jurnal din orice zi, luni

seu an, fără să nu găsești la fiecare rând semnele celei mai spăimântătoare perversități umane și totodată laudele cele mai neașteptate aduse proștății, bunății, milci, — cum și afirmațiile cele mai nerușinate în ce privește progresul și civilizația.

Orice jurnal de la întâiul și până la ultimul rând nu-i decât o feshătură de orori: războaie, crime, furturi, neruș-

Baudelaire

nări, torturi, crimele prinților, crimele națiunilor, crimele particularilor, — o beție de cruzimi universale.

Si acesta e desgustătorul aperitiv cu care omul civilizat își însoțește în fiecare dimineață cafeaua cu lapte. Totul, în această lume, oglindește crima: jurnalul, zidul și chipul omului.

Nu pot să înțeleg cum un suflet curat poate citi un ziar fără un fior de desgust.

11.

Întăiul ins are tot dreptul să vorbească de el însuși, numai să te faci să petreci.

Paul Verlaine

Cântec de toamnă

Mocniți fiori Din viori De'ntomnare, M'or prigoni Cu agonii Tânjiitoare...

Abia suflând Și palid, când Simț că mă frâng, — În gând mi ascult Vremi de demult Ca să plâng...

Și mă împlânt În tristul vânt Care mă'nparte De-acum furtunei, Asemeni unei Foi moarte —

Radu Gyr

12.

În legătură cu somnul — aventură sinistă, pe care o repetăm în fiecare seară — putem spune că oamenii se culcă zilnic cu o nepăsare, cu o îndrăzneală care ar părea inexplicabilă, dacă n'am ști că decurge din ignorarea pericolului.

13.

Lumea nu trăește în armonie decât grație Echivocului; numai printr'un universal echivoc lumea cade de acord, căci dacă din nefericire ai putea să privești în adâncul fiecărui nu te-ai putea înțelege niciodată cu nimeni.

14.

Mulți prieteni — multe mânuși.

15.

Nu numai guvernământul aristocratic e înțelept și temeinic. Monarchia sau republica sprijinite pe democrație sunt deopotrivă de absurde și de șubrede.

16.

Omul — prin urmare fiecare din noi — e atât de depravat din fire, încât mai ușor admite o decădere obștească decât întemeierea unei hierhii cuminți.

17.

Omul soarbe aerul odată cu lumina, de aceea poporul are dreptate să spună că noaptea aerul e neprielnic lucrului.

18.

Omul iubeste atât de mult societatea, încât chiar când fuge de orăș, fuge tot ca și caute lumea, adică să se facă orașul la țară.

Săvârșești o nedreptate tot atât de mare și față de monarh și față de popor când îți inchipui că poți atribui unuia, meritele și vicile celuilalt. Aceste merite și vicii sunt — aproape în general — după cum statistica și logica le-ar putea dovedi, urmările atmosferei guvernământului de mai 'nainte.

Ludovic al XIV-lea moștenește oamenii lui Ludovic al XIII-lea și glorie. Napoleon I, moștenește oamenii Republicii și glorie. Ludovic-Filip, moștenește oamenii lui Carol al X-lea și glorie. Napoleon al III-lea, moștenește oamenii lui Ludovic-Filip și dezonoare.

În totdeauna guvernul trecut e răspunzător de moravurile celui ce urmează, atât cât poate un guvern să fie răspunzător de orice s'ar întâmpla.

Intreruperile neașteptate pe care împrejurările le aduc domniilor, nu îngăduiesc ca această lege să fie cu totul exactă, în ce privește timpul. De așemeni nu se poate însemna exact unde se sfârșește o înrăurire, dar această înrăurire va dăinui în întreaga generație care s'a dezvoltat sub ea.

20.

Se spune că am treizeci de ani, dar dacă am trăit într'un minut, trei..., n'am oare nouăzeci?!

21.

Spiritul de bufonerie poate să nu escladă mila, dar aceasta e rar.

22.

Țărilor protestante le lipsesc două elemente neapărat trebuincioase fericirii unui om bine crescut: polițea și e-vlavia.

23.

Toți cei ce zic: mă urmărește nenorocul, n'au avut încă un succes adevărat, sau nu l'au cunoscut de loc.

24.

Toți burghezii imbecili care rostesc la fiecare pas: imoral, imoralitate, imoralitate în artă și alte proștii ca acestea, mă fac să mă gândesc la una din acele Flori ale trotuarului, care — însoțind-mă într'o zi la muzeul Luvru-lui, unde nu mai fusese niciodată — își ascunde privirea și mă trăgea într'una de mânecă, spunându-mi: — în fața numărărilor statuii și tablouri — cum e cu putință să se expuie publicului asemenea nerușinări?!

25.

Un șir de plăceri mărunte alcătuesc fericirea.

26.

Un funcționar, un ministru, un director de teatru sau de jurnal pot fi uneori oameni demni de respect, dar niciodată divini. Sunt înși fără personalitate, născuți pentru funcții, adică pentru trebuințele publicului.

Citese și traduse de AL. T. STAMATIAD